

Scenariusz Modułu II. Modułowy program nauczania i jego obudowa dydaktyczna

Czas realizacji: 4 godziny

1. Cele:

- określać typy szkół kształcących w zawodzie oraz okres nauczania według obowiązującej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego,
- określać strukturę założeń organizacyjno- programowych kształcenia w zawodzie,
- posłużyć się dydaktyczną mapę programu oraz wykazem modułów i jednostek modułowych do scharakteryzowania procesu kształcenia w zawodzie z wykorzystaniem modułowego programu nauczania,
- określać wyposażenie szkoły podejmującej się kształcenia według modułowego programu nauczania,
- określać wymagania stawiane nauczycielom realizującym kształcenie według modułowych programów nauczania oraz zakres i sposób uzupełnienia kwalifikacji,
- analizować plany nauczania obowiązujące w określonych typach szkół.

2. Metody i formy pracy:

- wykład wprowadzający, ćwiczenia,
- praca w grupach.

3. Środki dydaktyczne:

- materiały dydaktyczne: prezentacja PowerPoint,
- materiały i przybory: flip–charty, mazaki.

4. Przebieg zajęć i ich struktura

1. Przywitanie uczestników, podsumowanie pracy z poprzedniego modułu, określenie celów.

2. Miniwykład – klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego i możliwość posłużenia się nią do określenia typów szkół realizujących kształcenie w zawodzie oraz okresu kształcenia. Zawód, zawód szerokoprofilowy, specjalizacja.

3. Ćwiczenie 1

Na podstawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego proszę określić typy szkół, w jakich można realizować proces kształcenia w interesującym Państwa zawodzie, oraz proszę podać ile trwa cykl kształcenia.

4. Miniwykład – Rola i znaczenie ramowych planów nauczania w projektowaniu organizacji zajęć dydaktycznych.

Przejdźcie do pracy w dwóch grupach

5. Ćwiczenie 2.

Na podstawie założeń programowo – organizacyjnych kształcenia w zawodzie proszę przeanalizować a następnie omówić sposób realizacji wybranego przez Państwa modułowego programu nauczania. W tym celu proszę określić:

- zadania zawodowe właściwe dla zawodu i wymagane umiejętności zawodowe,
- organizację kształcenia modułowego na podstawie wykazu modułów i jednostek modułowych oraz dydaktycznej mapy programu,
- zadania nauczyciela, zalecane metody nauczania/uczenia się oraz sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych,
- organizacyjne formy pracy uczniów,
- techniczną i dydaktyczną organizację procesu kształcenia.

6. Ćwiczenie 3

Na podstawie efektów poprzednich ćwiczeń oraz analizy struktury jednostek modułowych proszę określić potrzeby szkoły w zakresie bazy technodydaktycznej (rodzaj i liczba pracowni, ich wyposażenie, liczba stanowisk ćwiczeniowych), a także wymagane kwalifikacje nauczycieli do prowadzenia zajęć określonych w programie.

Dodatkowo, każdy uczestnik grupy powinien przeanalizować rzeczywistą sytuację w szkole jaką reprezentuje, określić własne potrzeby w tym zakresie i oszacować koszt wprowadzenia programu.

7. *Krótkie podsumowanie.*

Moduł II: Modułowy program nauczania i jego obudowa dydaktyczna

Schemat modułu II

Modułowy program nauczania i jego obudowa dydaktyczna
Wymagania formalno prawne
Opracowywanie modułowych programów nauczania
Dostosowanie modułowych programów nauczania do wymagań rynku pracy
Struktura pakietów edukacyjnych

Wymagania formalno -prawne

Programy dopuszczone do użytku szkolnego muszą spełniać wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 5 lutego 2004 r.⁵ w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia.

Szczegółowe wymagania dotyczące programów kształcenia zawodowego określone zostały w następującym zapisie prawnym:

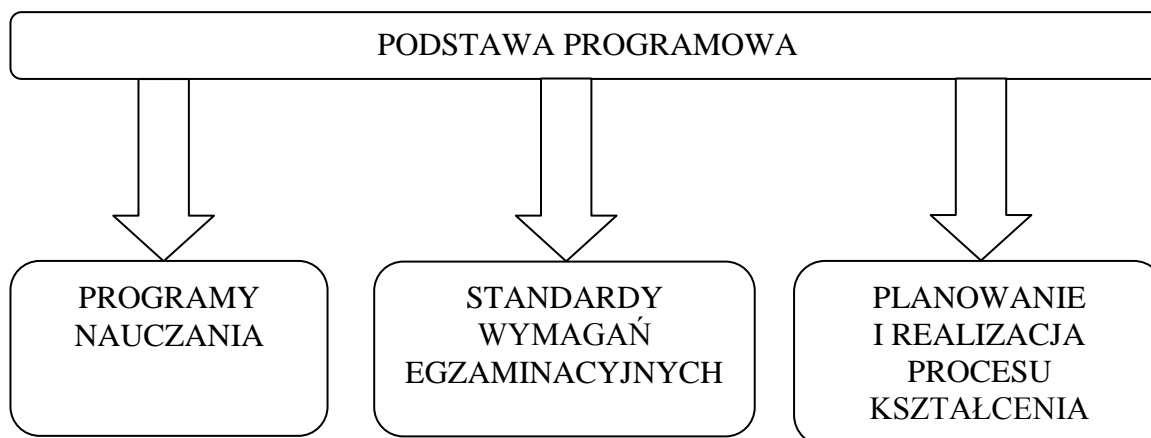
1. Program nauczania dla zawodu oraz program nauczania dla profilu kształcenia ogólnozawodowego, zwany dalej "programem nauczania dla profilu", stanowi zbiór usystematyzowanych, celowych układów umiejętności i treści nauczania, ujętych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie albo w podstawie programowej kształcenia w profilu kształcenia ogólnozawodowego, określonych w odrębnych przepisach, wraz ze wskazówkami dotyczącymi realizacji procesu kształcenia i oceniania osiągnięć edukacyjnych ucznia⁵.

Wymaganie to rozróżnia dwa rodzaje programów nauczania. Są to programy nauczania do kształcenia w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach, szkołach policealnych oraz programy kształcenia w liceach profilowanych. Podana jest również definicja programu mówiąca o tym, że program zawiera celowe układy umiejętności i treści nauczania (ujęte w podstawach programowych) oraz wskazówki dotyczące realizacji procesu kształcenia i oceniania osiągnięć uczniów.

Podstawa programowa jest obecnie podstawowym dokumentem określającym treści konieczne do realizacji w procesie kształcenia zawodowego.

⁵ Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia. Dz. U. Nr 25, poz. 220.

Wykorzystanie podstawy programowej

Program nauczania dla zawodu oraz program nauczania dla profilu zawiera:

- 1) plany nauczania dla zawodu albo profilu kształcenia ogólnozawodowego opracowane na podstawie ramowych planów nauczania, określonych w odrębnych przepisach;*
- 2) programy nauczania poszczególnych przedmiotów zawodowych, bloków tematycznych, modułów lub innych układów treści, obejmujące:*
 - a) szczegółowe cele kształcenia określające wiedzę i umiejętności, które powinny być opanowane przez ucznia,*
 - b) materiał nauczania w formie haseł programowych, związany ze szczegółowymi celami kształcenia,*
 - c) wskazówki metodyczne dotyczące realizacji programu,*
 - d) propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia.⁵*

Plany nauczania powinny zostać opracowane dla wszystkich typów szkół przewidzianych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 maja 2004 roku w sprawie w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. 114, poz. 1195).

Opracowywanie modułowych programów nauczania

Modułowy program nauczania dla zawodu – zestaw modułów kształcenia w zawodzie i odpowiadających im jednostek modułowych, wyodrębnionych na podstawie określonych kryteriów, umożliwiających zdobywanie wiedzy oraz kształtowanie umiejętności i postaw właściwych dla zawodu.

Moduł – wyodrębniony element programu nauczania, odnoszący się do określonej grupy treści programowych: ponadzawodowych, ogólnozawodowych, podstawowych dla zawodu, specjalizacyjnych, realizowanych w procesie kształcenia zawodowego w formie jednostek modułowych.

Jednostka modułowa – część modułu kształcenia w zawodzie, obejmująca logiczny i możliwy do wykonania wycinek pracy, o wyraźnie określonym początku i zakończeniu, nie podlegający zwykle dalszemu podziałowi, a jego rezultatem jest produkt, usługa lub istotna decyzja.

Procedura konstruowania modułowych programów nauczania dla zawodu składa się z czterech faz:

- I. Analiza wymagań kwalifikacyjnych dla zawodu.
- II. Konstruowanie dydaktycznej mapy programu nauczania.
- III. Dobór i restrukturalizacja treści.

Analiza wymagań kwalifikacyjnych dla zawodu

1. Analiza kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego oraz nauki i techniki.
Podstawowym zadaniem kształcenia zawodowego jest przygotowanie
2. Analiza treści pracy oraz określenie perspektywicznych wymagań dla zawodu.
3. Analiza podstawy programowej.
4. Analiza standardów kwalifikacji zawodowych i informatorów.
5. Analiza zadań zawodowych na stanowiskach pracy właściwych dla zawodu.

Konstruowanie dydaktycznej mapy programu nauczania

1. Ustalenie kryteriów wyodrębnienia modułów kształcenia w zawodzie i odpowiadającym im jednostek modułowych.
2. Wyodrębnienie modułów kształcenia w zawodzie i jednostek modułowych (ogólnozawodowych, podstawowych dla zawodu, specjalistycznych).
3. Ustalenie układu jednostek modułowych w modułach i opracowanie dydaktycznej mapy programu

Dobór i strukturalizacja treści

1. Opracowanie założeń programowo-organizacyjnych kształcenia w zawodzie oraz planu nauczania.
2. Opracowanie celów kształcenia dla modułów, wykazu jednostek modułowych, schematu układu jednostek modułowych i literatury.
3. Opracowanie programów do poszczególnych jednostek modułowych szczegółowych celów kształcenia i materiału nauczania.
4. Opracowanie wskazówek metodycznych do realizacji programu w jednostkach modułowych.
5. Opracowanie propozycji metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia.
6. Końcowa redakcja programu.

Dostosowanie modułowych programów nauczania do wymagań rynku pracy

Dostosowanie programu poprzez opracowanie programu do specjalizacji

Program do specjalizacji może być opracowany w następujących przypadkach:

- w programie nauczania zaplanowano wyłącznie godziny do realizacji, bez programu.
- w programie opracowano program specjalizacji lecz nie odpowiada on szkole. Program do specjalizacji może być opracowany w różnej strukturze, np.:
- przedmiotowej, gdzie opracowuje się program do jednego bądź kilku przedmiotów,
- modułowej, gdzie opracowuje się program do jednego bądź kilku modułów,
- innej np. program przedmiotowy lecz przedmioty realizowane są jako pracownie.

Etapy opracowania programu do specjalizacji:

Pierwszy etapie – wybór specjalizacji poprzez analizę rynku pracy obecnego i perspektywicznego, analizę możliwości szkoły, bądź ośrodka kształcenia.

Drugi etap – określenie zadań zawodowych, jakie będzie wykonywał absolwent pracujący na stanowisku pracy związanym ze specjalizacją.

Trzeci etap – podjęcie decyzji dotyczącej struktury programu i jego opracowanie.

Dostosowanie istniejącego programu nauczania do potrzeb szkoły i lokalnego rynku pracy poprzez modernizację istniejących przedmiotów lub modułów

Szkoła może zrezygnować z wprowadzania specjalizacji lecz może dostosować program nauczania do potrzeb lokalnego rynku pracy poprzez rozszerzenie istniejących modułów. Np. przed dołożeniem godzin do realizacji do wybranych jednostek modułowych oraz uzupełnienie i modernizację programu.

Wydaje się wskazane aby to dostosowanie miało formę dodatkowej dokumentacji programowej (np. w postaci załącznika do programu).

Struktura pakietów edukacyjnych

Pakiet edukacyjny (dydaktyczny) – tworzą wszystkie elementy systemu kształcenia, odpowiednio ze sobą powiązane, a więc: cele kształcenia, opis czynności jakie powinien podejmować uczeń, zadania do ćwiczeń, testy kontrolne itd. oraz media.

Słowniczek nowych terminów w praktyce szkolnej – red. Elżbieta Goźlińska wydawnictwo CODN, Warszawa 1997

Podręcznik zawodowy – podręczniki konwencjonalne do przedmiotów zawodowych umożliwiają w zdecydowanej większości zdobywanie wiedzy ogólnej, w mniejszym stopniu pomagają w kształtowaniu określonych umiejętności zawodowych teoretycznych i praktycznych.

....

Słowniczek nowych terminów w praktyce szkolnej – red. Elżbieta Goźlińska wydawnictwo CODN, Warszawa 1997

Pakiet edukacyjny to zbiór materiałów do nauczania i uczenia się, który stanowi obudowę dydaktyczną jednostki modułowej wyodrębnionej w programie nauczania.

Treść pakietu edukacyjnego ściśle koreluje z programem modułu i jednostki modułowej, dla której został opracowany.

Pakiet edukacyjny składa się z: poradnika dla ucznia i poradnika dla nauczyciela

Struktura pakietu edukacyjnego:

PORADNIK DLA UCZNIĄ	PORADNIK DLA NAUCZYCIELA
Wprowadzenie 1. Wymagania wstępne 2. Cele kształcenia 3. Materiał nauczania i ćwiczenia - materiał nauczania - pytania sprawdzające - ćwiczenia - sprawdzian postępów 4. Sprawdzian osiągnięć 5. Literatura	Wprowadzenie 1. Wymagania wstępne 2. Cele kształcenia 3. Przykładowe scenariusze zajęć 4. Ćwiczenia - wskazania do realizacji zajęć - zalecane metody nauczania-uczenia się - środki dydaktyczne 5. Ewaluacja osiągnięć ucznia (sprawdziany i testy osiągnięć) 6. Literatura

Modernizacja i ocena pakietów edukacyjnych

Modernizacja pakietów edukacyjnych może dotyczyć:

- aktualizacji, innego doboru lub układu treści materiału nauczania
- opracowania propozycji ćwiczeń z uwzględnieniem wyposażenia szkolnych pracowni i laboratoriów lub lepiej przygotowujących uczniów do realizacji zadań zawodowych
- zmiany zasad organizacji procesu kształcenia
- zmiany proponowanych metod nauczania –uczenia się lub oceniania
- doskonalenia lub zmiany narzędzi pomiaru dydaktycznego

Literatura

1. Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B. Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie – przewodnik po metodach aktywizujących ZW SFS Kielce 2000
2. Jaruszka U.: Założenia teoretyczne systemu kształcenia modułowego. Materiały konferencyjne: Kształcenie modułowe Modular learning” MEN, ZCE Szczecin 1994
3. Jeruszka U., Kwiatkowski S. M., Plewka Cz.: Podstawy kształcenia modułowego. ZCE, Szczecin 1995
4. Niemiecko B.: Pomiar wyników kształcenia, WSiP 1999
5. Nowacki T., W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B.: Nowy słownik pedagogiki pracy. WSP TWP, Warszawa 1999
6. Ornatowski T., Figórski J.: Praktyczna nauka zawodu. ITE Radom
7. Piotrowski M. Zapewnienie jakości w kształtowaniu kwalifikacji zawodowych; Instytut Technologii i Eksploatacji, Radom 1999
8. Praca zbiorowa pod kierunkiem Symeli K.: Zarys metodologii konstruowania modułowego programu nauczania dla zawodu. KOWEZiU, Warszawa 2002
9. Szlosek F.: Wstęp do dydaktyki przedmiotów zawodowych. Idee Radom 1995r